

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1970/14
Karar Sayısı : 1971/14
Karar Günü : 2.2.1971

İPTAL DAVASINI AÇAN: Yeni Türkiye Partisi

İPTAL DAVASININ KONUSU: 16.2.1970 günlü, 13427 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “Siyasi Partiler Kanununun 74. maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine” dair 2.2.1970 günlü, 1219 sayılı Kanunun Anayasa’nın 12., 55. ve 6. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş; yine Anayasa’nın 149. ve 150. maddelerine dayanılarak iptali istenilmiştir.

I- DAVACININ GEREKÇESİ ÖZETİ:

1- 648 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 74. maddesini değiştiren 1017 sayılı Kanun Anayasa Mahkemesince iptal edildikten sonra bu madde 1219 sayılı kanunla ve adalete, hakka, eşitliğe uygun olmayan bir biçimde düzenlenmiştir.

Anayasa’nın 56. maddesi siyasî partileri ayırım gözetmeksizin demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurları saydığı halde 1219 sayılı kanun bunları ikiye bölmüş ve en az yüzde beş oranında oy alan partilere Devletçe yardım edilmesinin sağlanmasına karşılık bu oranda oy alamayanları yardımdan yoksun bırakmıştır. Böylece kendi üyelerinin para yardımından başka desteği olmayan küçük partilerin zamanla tasfiye edilmesine ve ortada yalnızca iki büyük partinin kalmasına yol açılmaktadır. Oysa Anayasa çok partili bir siyasî düzeni öngörmüştür. İki partili düzen çok partili düzen sayılamaz. Siyasî partilere Hazine yardımı ya tüm olarak kaldırılmalı yahut yardım sürdürülecekse son milletvekili genel seçimine katılmış her parti yardımdan yararlanabilmelidir.

2- 1219 sayılı Kanunun 2. maddesi; bu madde kapsamına giren ödemelerin kanunun yürürlüğe girmesini takibeden ilk hafta içinde tamamlanmasını buyurmaktadır. Bu. Anayasa Mahkemesi kararı çıkıncaya kadar Hazine yardımının paylaşılması ve çıkacak iptal kararının etkisiz bırakılması ereğiyle konulmuş bir hükümdür. Mahkemece bu konuda yürütmenin durdurulması kararı verilmelidir.

II- YASA METİNLERİ:

1- İptali istenen kanun:

Dava konusu 2.2.1970 günlü, 1219 sayılı Kanun, 16.2.1970 günlü 13427 sayılı Resmî Gazetede ki metne göre, şöyledir:

(Madde 1- 13.Temmuz.1965 tarihli ve 648 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 74 üncü maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

“Devletçe yardım.

Esas Sayısı : 1970/14
Karar Sayısı : 1971/14

Madde 74- Yüksek Seçim Kurulunca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınıp bu hakkı kullanan ve Türkiye itibariyle toplam olarak en az yüzde beş geçerli oy almış bulunan siyasî partilere her yıl Hazinece ödenmek üzere altı milyon beşyüz bin lira ödenecek malî yıl bütçelerine konulur.

Bu ödenek; yukarıdaki fıkra gereğince Devletçe yardım yapılacak olan siyasî partiler arasında, o siyasî partinin son milletvekili genel seçimlerinde Türkiye itibariyle almış olduğu geçerli oyların, bu partilerin toplam olarak aldıkları geçerli oylara oranına göre bölüştürülerek Hazinece her yıl ödenir.

Bu ödemelerin, malî yıl başlangıcını takibeden bir hafta içinde tamamlanması zorunludur.

Devletçe yapılan bu yardım o siyasî parti tarafından sadece parti ihtiyaçlarında ve parti çalışmalarında kullanılır.

Madde 2-13.Temmuz.1965 tarihli ve 648 sayılı Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki hüküm geçici altıncı madde olarak eklenmiştir.

Geçici Madde 6- 1969 Malî yılı bütçesine siyasî partilere yardım için konmuş olan ödenek 1965 veya 1969 milletvekili genel seçimlerine katılmış olup da Türkiye itibariyle geçerli oyların toplam olarak en az yüzde beş oranında oy alan siyasî partiler arasında 74 üncü madde esasları dahilinde bölüştürülür.

Şu kadar ki, hem 1965 hem 1969 milletvekili genel seçimlerine katılmış olup da her ikisinde de en az yüzde beş oranında geçerli oy almış olan siyasî partiler için 1969 milletvekili genel seçimleri sonuçları, bu seçimlerden yalnız birisine veya her ikisine katılmış olup da yalnız birisinde en az yüzde beş oranında geçerli oy almış olan siyasî partiler için en az yüzde beş oranında geçerli oy aldıkları seçim sonuçları dikkate alınır.

Bu ödemelerin, kanunun yürürlüğe girmesini takibeden ilk hafta içinde tamamlanması zorunludur.

Madde 3- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.)

2- Davacının dayandığı Anayasa hükümleri:

Davacının 1219 sayılı Kanunun Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki iddiasını desteklemek üzere ileriye sürdüğü Anayasa'nın 12., 55. ve 56. maddeleri aşağıdadır:

(Madde 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Madde 55- Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme ve seçilme hakkına sahiptir.

Seçimler, serbest, eşit, gizli, tek dereceli genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yapılır.

Madde 56- Vatandaşlar, siyasî parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve çıkma hakkına sahiptir.

Siyasî partiler, önceden izin almadan kurulur ve serbestçe faaliyette bulunurlar.

Siyasî partiler, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.)

III- İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 24.3.1970 gününde Lûtfi Ömerbaş, Salim Başol, Feyzullah Uslu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoglu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar ve Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında:

Dava konusu 2.2.1970 günlü, 1219 sayılı kanunun 16.2.1970 günlü, 13427 sayılı Resmî Gazetede yayımlandığı; dava dilekçesinin 16.3.1970 gününde Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterliğince kaleme havale edildiği; 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 26. maddesine göre davanın bu tarihte açılmış sayılması gerektiği ve süresi içinde olduğu; davacı Yeni Türkiye Partisinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunduğu; parti tüzüğü'nün 35. maddesine göre en yüksek merkez organı olan genel yönetim kurulunun üye tam sayısının 25 olduğu; bu kurulun 16 üyenin katılmasıyla yapılan 1.2.1970 günlü toplantısında "Siyasî Partiler Kanunu için partilere yardım hususunda Millet Meclisinin %5 oy esasını kabul etmesi Anayasa'ya aykırı olduğundan kanunlaştığı takdirde Anayasa Mahkemesine dava açılmasının ve genel başkanın davaya yetkili kılınmasının", oybirliğiyle karara bağlandı; davanın genel yönetim kurulu kararına dayanılarak parti genel başkanınca açıldığı ve dosyanın eksikliği bulunmadığı anlaşılmış; dava açma kararının kanunun yayımından önce alınmış bulunmasının bir aksaklık sayılamıyacağı sonucuna da varılmış olmakla Anayasa'nın 147., 149. ve 150. ve 44 sayılı Kanunun 21., 22., 25. ve 26. maddelerine uygun olduğu görülen işin esasının incelenmesine ve Anayasada ve 44 sayılı kanunda Anayasa Mahkemesine bir kanunun yürürlüğünü erteleme yetkisini veren hüküm bulunmadığından yürütmenin durdurulmasına ilişkin istemin reddine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ:

"648 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 74. maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine" dair 2.2.1970 günlü, 1219 sayılı kanunun tümü 1970/12 esas sayılı davada 1971/13 sayılı ve 2.2.1971 günlü kararla iptal edilmiş olduğundan bu durum karşısında 1970/14 sayılı dava dolayısıyla esasın incelenmesine ve konunun yeniden karara bağlanmasına yer olmamak gerekir.

V. SONUÇ:

"648 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 74. maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair 2.2.1970 günlü, 1219 sayılı Kanun'un tümü 1970/12-1971/13 sayılı ve 2.2.1971 günlü kararla iptal edilmiş olduğundan konunun yeniden karara bağlanmasına yer olmadığına 2.2.1971 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Esas Sayısı : 1970/14
Karar Sayısı : 1971/14

Başkan	Başkan Vekili	Üye
Hakkı KETENOĞLU	Lûtfi ÖMERBAŞ	Celâlettin KURALMEN
Üye	Üye	Üye
Fazlı ULUOCAK	Avni GİVDA	Nuri ÜLGENALP
Üye	Üye	Üye
Muhittin TAYLAN	İhsan ECEMİŞ	Recai SEÇKİN
Üye	Üye	Üye
Ahmet AKAR	Halit ZARBUN	Kani VRANA
Üye	Üye	Üye
Muhittin GÜRÜN	Şevket MÜFTÜGİL	Ahmet H. BOYACIOĞLU